

Bildande av naturreservatet Särdal i Halmstads kommun.

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 7 kap. 4§ miljöbalken att förklara det område som avgränsas av svart linje på nedanstående karta (sid 2) som naturreservat, med föreskrifter och skötselplan enligt nedan.

Beskrivning av området och skälen för beslutet

Reservatet är en del av de kustnära naturbetesmarkerna vid Särdal mellan Heden i norr och berget Skallen vid Haverdal i söder. Det öppna kustlandskapet är präglat av årtusendens betesdrift. Öster om reservatet vidtar den flacka kustslättens jordbruksbygd och västerut möter havet.

Närmast havet finns några mindre klippor ("Törnehall"), en smal remsa havsstrandäng, stenig strand och sandstrand (del av Skallkroken). Sandstranden har "dränerats" på sand sedan småbåtshamnen vid Skallen byggdes ut och därmed ändrat de lokala strömförhållandena i bukten. Marken höjer sig successivt inåt land, nästan trappstegsvis. 300 m ovan strandlinjen löper en markant strandvall. Något högre upp, ungefär på 13-metersnivån ligger ytterligare tre strandvallar sida vid sida, packade med väl flatnötta klapperstenar. Strandvallarna markerar forna strandlinjer vid tiden för den sk postglaciala transgressionen som inträffade omkring 4 500 f Kr. Över hela området påträffas vegetationsklädda sandfält och sandkullar (fossila dynrygggar av flygsand). Flackare och fuktigare markpartier utgörs sannolikt av ursvallat grus och torvklädd mark. Genom reservatets övre del rinner en bäck som rinner upp vid Västerhagsskogen. Bäckens dränerar även gårdarna i närheten.

Hela reservatet är naturbetesmark, med undantag för sandstranden. Vegetationen speglar markförhållandena. På sandig mark över hela reservatet finns rödvendominerad gräshed där ljung förekommer fläckvis. I fuktigare sänkor dominerar staggshed, även krypvide uppträder på något fuktigare flack hedmark. På strandvallarna växer rikligt med trift. Enbuskar förekommer här och var och en dunge med gamla tallar finns i nordost. Närmast strandlinjen finns strandäng dominerad av rödsvingel

och salttåg med inslag av bland annat strandkämpar. Andra intressanta växter i reservatet är sand- och dvärgmaskrosor, sylnarv samt diverse mållor.

Två verkliga kärlväxtrariteter växer också inom reservatets gränser. Murgrönsmöja *Ranunculus hederaceus* förekommer rikligt längs med bäcken. Arten är i Sverige begränsad till ett fåtal lokaler i Halland och är i rödlistan klassificerad som starkt hotad (EN). Murgrönsmöjan är sannolikt spontanspridd till lokalen. Källgräs *Catabrosa aquatica* har en växtplats vid en sötvattenskälla som springer fram på sandstranden. Källgräset förekommer sällsynt bland annat utefter hallandskusten och betraktas som sårbar (VU) i rödlistan. I direkt anslutning till reservatet, men utanför reservatsgränsen, finns dessutom följande fyra rödlistade kärlväxter: Ljungögökontröst *Euphrasia micrantha* (VU), borstsäv *Isolepis setacea* (VU), granspira *Pedicularis sylvatica* (NT) och fläckmaskros *Taraxacum maculigerum* (NT).

Reservatsområdet har, tillsammans med två omgivande fastigheter, uppmärksammats i ängs- och hagmarksinventeringen som en värdefull naturbetesmark (Ängs- och hagmarker i Halmstads kommun. Länsstyrelsen 1990:7). Rapporten ger följande naturvärdesbedömning: *Stor sammanhängande betesmark vid kusten med en särpräglad naturtyp. De strandnära "triftängarna" övergår inåt land i en enbuskrik rished med kråkris och ljung. Bitvis är florans rik med förekomst av bl a låsbräken, kattfot, granspira och ljungögökontröst. Svagt betade partier bör betas hårdare. Det är mycket värdefullt med en så pass stor och sammanhängande naturbetesmark vid havet. Området bör skyddas från ytterligare bebyggelse.*

Området ingår som en del i ett större sammanhängande område av riksintresse för naturvård, NN 15 Bobergs udde – Ringenäs (Områden av riksintresse för naturvård i Hallands län. Länsstyrelsen 2001:20). Rapporten ger följande värdeomdöme: *Det öppna, betespräglade kustlandskapet har höga natur- och kulturhistoriska värden med ett mångformigt inslag av karaktäristiska naturbetesmarker. I ljunghedar, annan öppen utmark, buskrik utmark och havsstrandängar återfinns art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter. Havsstrandängarna är viktiga häcknings-, rast- och vinterlokaler för vadare och sjöfågel, framför allt vid Steninge-Ugglarp, Bobergs udde och Särödal-Enet.*

Området har även stor betydelse för friluftslivet, både som strövområde och som badplats. En parkeringsplats för allmänheten har därför anlagts av Halmstads kommun i reservatets södra del. Reservatet ingår i riksintresset för friluftsliv FN 10 Skrea strand – Tylösand.

Syfte

Huvudsyftet med reservatet är att bibehålla och förstärka de natur- och kulturvärden som är knutna till det betespräglade kustlandskapet vid Särdaal. Livsmiljön för hotade och hänsynskrävande arter samt för häckande och rastande fågel ska säkerställas och förbättras. Syftet med reservatet är dessutom att gynna det rörliga friluftslivet.

Syftet ska nås genom att:

- naturbetesmarkerna hävdas på ett traditionsenligt sätt, d v s med bete och bränning,
- kulturhistoriska spår och lämningar ska synas som en del i dagens markanvändning,
- informationstavla sätts upp vid parkeringsplatsen.

Om kunskapen om reservatets värden och skötselmetoder förbättras, t ex om hotade och hänsynskrävande arter, ska detta beaktas i den löpande skötseln.

Föreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5§ miljöbalken, om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

- upplåta nya tomtplatser,
- uppföra byggnad, vindkraftverk, brygga, radiomast, antenn, flaggstång eller annan anläggning samt att anlägga luft- eller markledning,
- ändra befintlig byggnad eller anläggning för annan användning än vad den hittills varit använd till, eventuella ändringar ska anpassas till den lokala byggnadstraditionen,
- anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller jämförlig anordning,
- uppföra stängsel eller hägnad annat än kring upplåtna tomtplatser och för betesdriften i den omfattning skötselplanen anger,
- anlägga ny väg,
- borra, spränga, schakta, gräva, dika, dämna, markbearbeta, muddra, utfylla, tipa, bedriva täkt eller bedriva annan verksamhet som skadar området topografi och landskapets karaktär samt yt- eller dräneringsförhållanden,
- anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets behov,

- ändra florans och faunans sammansättning genom tillförande av nya arter,
- kalka, sprida handelsgödsel eller andra kemikalier,
- sprida naturgödsel,
- anordna tävlingar eller annan verksamhet som kan medföra markslitage, föroreningar eller kan störa djurlivet.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6§ miljöbalken ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten tåla sådana åtgärder inom området som:

- skötsel i form av bete, röjning och bränning,
- undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv.

Med stöd av 7 kap. 30§ miljöbalken, om rätten att färdas och vistas i reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

- skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen i övrigt, t ex genom att gräva upp växter,
- framföra motordrivet fordon i terrängen,
- tälta och ställa upp husvagn och husbil över natten eller längre tid,
- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning,
- medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
- elda.

Med stöd av 3§ förordning om områdesskydd (SFS 1998:1252) enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen. Förvaltaren för reservatet ska vara Länsstyrelsen.

Delar av området omfattas dessutom av strandskydd enligt 7 kap. 13§ miljöbalken. Strandskyddet sträcker sig 300 m upp på land.

Skötselplan

Administrativa data

Namn	Naturreservatet Särdal
Skyddsform	Naturreservat
Län	Halland
Kommun	Halmstad
Församling	Harplinge
Naturgeografisk region	10 Södra Hallands kustland
Fastighet	Särdal 27:1
Areal	18,5 ha
Karta	Ekonomisk karta 04C8b Haverdal
Markägare	Lennart Eliasson, Särdal Gubbilt, Pl 1762, 310 40 Harplinge
Förvaltare	Länsstyrelsen
Markslag och naturtyper (ha)	Jordbruksmark -naturbetesmark 18,5 ha

<p>Prioriterade bevarandevärden</p> <p>Hotkategorier EN starkt hotad VU sårbar REG regionalt in resant art</p>	<p>Naturtyp: öppen hagmark, havsstrandäng</p> <p>Naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv: Annuell vegetation på driftvallar (1210), Perenn vegetation på steniga stränder (1220), Vegetationsklädda havsklippor (1230), Salta strandängar (1330), Nordatlantiska fukthedar med klockljung (4010), Torra hedar (4030), Enbuskmarker på hedar eller kalkgräsmarker (5130)</p> <p>Landskapselement: stengärdesgårdar</p> <p>Vegetationstyper: sandrished, stagghed, rödvenhed, ljunghed, klockljungshed, övre landstrandens vegetation av salttågrödsvingeltyp, nedre landstrandens vegetation av revigt saltgrästyp, driftvegetation</p> <p>Rödlistade arter: EN murgrönsmöja <i>Ranunculus hederaceus</i> VU källgräs <i>Catabrosa aquatica</i> REG större strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>, rödbena <i>Totanus totanus</i></p>
--	--

Biologiska bevarandevärden

De öppna naturbetesmarkernas vegetationstyper inklusive strandzonen, den vegetation och flora som präglas av betet och de maritima, vindpinade förhållandena samt den värdefulla fågelfaunan och övrigt djurliv.

Kulturhistoriska bevarandevärden

Naturbetesmarkens grässvålar och ljungmarker är i sig kulturhistoriska dokument med rötter kanske i bondestenålder. Stengärdesgårdarna är ett annat värdefullt inslag.

Geologiska bevarandevärden

Landformerna har ett högt bevarandevärde. I synnerhet de fyra parallella strandvallarna från tiden för den postglaciala transgressionen är synnerligen välutbildade. De fossila sandfälten och sandkullarna kompletterar bilden av ett mycket representativt halländskt kustlandskap.

Friluftsliv

Reservatets höga naturvärden, stora skönhetsvärden och närheten till havet gör det till ett mycket attraktivt område för det rörliga friluftslivet.

Prioriterade bevarandevärden

De natur- och kulturvärden som är knutna till de kustnära naturbetesmarkerna och till landformerna. Av högsta prioritet är i synnerhet att bevara de rödlistade arterna murgrönsmöja och källgräs. Viktigt är också att bibehålla området attraktivt för friluftslivet.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Inom naturbetesmarken ska naturtyperna havsstrandäng och öppen hagmark ha en gynnsam bevarandestatus där:

- Naturtypernas sammanlagda areal är minst 18,5 ha.
- Murgrönsmöja ska finnas i livskraftiga bestånd längs minst 10 m av bäcken.

Skötselplanekarta
Särödal

Informationsskylt i
Parkeringsplats P

Skala 1:10000

Skötsel mål och föreskrifter för skötsel

Areal: 18,5 ha

Beskrivning: Naturbetesmark av skiftande slag inklusive strandzonen. (Den lilla sandstranden ligger utanför betesområdet).

Mål: Öppna, välhåvdade naturbetesmarker.

Åtgärd: Årligt bete samt röjning och bränning vid behov. Underhåll av stängsel. Stenar till stenmurarna ska läggas upp vid behov.

- Bete ska ske med nötkreatur. Nötbetet kan även kompletteras med hästar.
- Tätare enbuskområden bör röjas så att de inte växer samman till täta snår. Detta gäller framför allt enbuskmarken nära stranden. Annars ska enen bevaras som ett fint inslag i landskapsbilden och som värdefull småfågelbiotop.
- Vresros växer på några ställen. Arten kan lätt sprida sig och täcka stora ytor. Ännu så länge går det att förrinta buskarna förhållandevis lätt. Åtgärden måste därför prioriteras.
- Talldungen bevaras utan ingrepp. En liten björkdunge invid SärDAL 27:2 ska bevaras så länge markägaren till S 27:2 så önskar.
- Delar av betesmarken ska brännas vid behov. Syftet är att gynna konkurrenssvaga örter på bekostnad av framför allt gräs och i någon mån ljung. Exempelvis finns ljungögontröst i närheten som kan vandra in eller "blomma upp" ur befintlig fröbank. Ett annat exempel på en potentiell ny art att gynna är granspira som finns i angränsande betesmark. Bränningsytorna bör vandra runt i landskapet allteftersom behov uppkommer.
- Stängslet är gammalt och i stort behov av byte. Upprustningen bör göras successivt under de närmaste åren. Gammalt stängsel rensas bort. Vid sandstranden bör stängslet flyttas ner till kontakt med sandstranden.
- Bäckens är rensad vilket sannolikt gynnat den konkurrenssvaga murgrönsmåjan. En försiktig rensning av bäcken ska därför vara tillåten, men enbart med syftet att gynna måjan.
- Arbeten med röjning, bränning och stängsel ska planeras i samråd med markägaren.

Friluftsliv och turism

Syftet med friluftslivet i området är att bjuda på fina naturupplevelser samt att öka kunskapen om natur- och kulturvärden i ett kustpräglat beteslandskap i Halland. All-

mänhetens utnyttjande ska i första hand bygga på reservatets naturliga förutsättningar utan särskilda anläggningar för friluftslivet.

Den befintliga *parkeringsplatsen* ska bibehållas och repareras med varsam hand. Markytan får inte grusas eller asfalteras. Ett nytt trästaket, något lägre än det gamla, ska sättas upp. En *informationstavla* tas fram och placeras vid p-platsen.

Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötsel mål görs i samband med uppföljningen av kvalitetsmålen vilket bör utföras vart 5:e - 10:e år.

En gemensam uppföljningsplan ska tas fram för länets reservat vilken kommer att innefatta metodik och val av organismer, biotoper m.m. som ska följas upp.

Uppföljning och dokumentation utförs av länsstyrelsen.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att regelbunden tillsyn av reservatet sker.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötsel-åtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finansiering
Betesdrift	Årlig	Betesmark	Brukare	1	Miljöstödet
Bränning	Vid behov	Betesmark	Lst	1	Skötselmedel SNV/ Miljöstödet
Stängsel	Snarast	Betesmark	Lst	1	Skötselmedel SNV/ Miljöstödet
Röjning av vresros	Snarast	Betesmark	Lst	1	Skötselmedel SNV/ Miljöstödet
Röjning	Vid behov	Betesmark	Lst	2	Skötselmedel SNV/ Miljöstödet

✓

✓ 1:a ggr.

8. Finansiering

Åtgärd	Finansiering
Utmärkning av reservatets gränser	Naturvårdsverket, avtal med Lantmäteriet
Vägs skylt	Skötselmedel SNV
Informationsskylt	Skötselmedel SNV
Stängsel	Skötselmedel SNV
Bränning, röjning	Skötselmedel SNV
Årlig betesdrift	Miljöstöd
Uppföljning och dokumentation	Skötselmedel SNV

Litteratur

Bengtsson E. Historiska kartöverlägg med protokoll och miljöbeskrivningar utförda på kulturmiljöenheten Länsstyrelsen under perioden 1993-96, opublicerat.

Bengtsson S. 1996. Naturvårdsprogram för Hallands län. Halmstads kommun. Information från Länsstyrelsen. Remissutgåva.

Erlandsson-Abdieu J. 2001. Områden av riksintresse för naturvård i Hallands län. Information från Länsstyrelsen Halland. Meddelande 2001:20.

Georgson, K. 2000. Murgrönsmöja *Ranunculus hederaceus* i Halland – försvunnen, återfunnen och återvunnen. I: Svensk Botanisk Tidskrift Volym 94: häfte 6. 2000.

Georgson K, Johansson B, Johansson Y, Kuylenstierna J, Lenfors I, Nilsson N-G. 1997. Hallands flora. SBT-förlaget. Lund.

Gärdenfors U (ed.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Ingelög T, Thor G, Hallingbäck T, Andersson R och Aronsson M. (red). 1993. Floravård i jordbrukslandskapet – Skyddsvärda växter. Databanken för hotade arter/SBT-förlaget. Lund.

Håkansson A K, Sjögren L, Hernborg K. 1990. Ängs- och hagmarker i Halmstads kommun. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 1990:7.

Ärendets handläggning

Naturvärdena vid Sördals kustnära betesmarker har varit kända sen länge. Området har bland annat uppmärksammats i Ängs- och hagmarksinventeringen för Halmstads

kommun och i Naturvårdsprogrammet för Halmstads kommun. Området ingår även som en del i riksintresset för naturvård NN 15 Bobergs udde – Ringenäs samt i riksintresset för friluftsliv FN 10 Skrea strand – Tylösand. Området ingår också i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

Reservatsärendet initierades år 2002 då Fastighetsbildningsmyndigheten (genom Lantmäterimyndigheten i Halmstads kommun) fick en förhandsförfrågan från Lennart Eliasson, ägaren till jordbruksfastigheten Särдал 27:1, angående möjligheten att genom avstyckning bilda en särskild fastighet för naturreservat av naturbetesmarkerna vid havet. Markägarens avsikt var att behålla strandängarna i sin ägo och att medge att naturreservat bildas, utan ersättning. Lantmäterimyndigheten begärde därpå Länsstyrelsens ställningstagande till om ifrågavarande del av fastigheten kan bedömas som lämplig för detta ändamål. Vidare att Länsstyrelsen klarlägger grunderna för en reservatsbildning beträffande avgränsning, framtida skötsel och villkor i övrigt såsom ersättning etc, samt att det kan påvisas att ”inga direkta hinder föreligger som försvårar att den avsedda reservatsbildningen verkligen kommer till stånd”.

Efter samråd med markägaren om områdets avgränsning och skötsel förklarade sig Länsstyrelsen beredd att medverka till en sådan reservatsbildning (skrivelse daterad 2002-07-29). I skrivelsen preciserades närmare reservatets gränser, föreskrifter och hur området ska skötas. Markägaren har därefter godkänt skrivelsen och skriftligen medgett ”att naturreservat bildas för strandängarna med ovanstående redovisade förutsättningar och att marken upplåts utan ersättning, samt under förutsättning av avstyckning av strandtomt enligt kartbilaga”.

Genom beslut om fastighetsbildning 2003-03-31 har därefter genom fastighetsreglering från Särдал 27:1 överförts flera områden åkermark till Haverdal 13:1. Vidare har avstyckats en mindre fastighet för befintligt fritidshus. Fritidshustomten utgör en sedan länge hävdad tomtplats (omgiven av stenvmur) och är belägen nära stranden inom område där i äldre tider byn lagt upp och hämtat tång (tångallmänning). Den nya fastigheten har fått beteckningen Särдал 27:3. Servitut har tillskapats för utfart, parkering och vattenbrunn utanför stenvmuren. Dessa anordningar är redan ianspråktagna. Den återstående restfastigheten Särдал 27:1 har identiska gränser med naturreservatet Särdal.

Halmstads kommun, Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland, Polismyndigheten i Hallands län, Vägverket Region Väst, Lantmäterimyndigheten Hallands län, Lantmäterimyndigheten i Halmstads kommun och SGU har yttrat sig i ärendet utan erinringar. Halmstads kommun ansåg också ”att en längre och sammanhängande kustrensa borde bli föremål för reservatsbildning för att också bli mer naturanpassad. En lämpligare avgränsning för ett naturreservat vore från Busör till Skallen i söder. Allt i enlighet med område 55 i remissutgåvan av förslag till naturvårdsprogram för Halmstads kommun (Länsstyrelsen 1996).”

LÄNSSTYRELSEN
HALLAND

Enheten för naturvård och miljö-
övervakning
Staffan Bengtsson

BESLUT

2003-11-07

13(13)

511-6972-02

Beslut i detta ärende har fattats av Länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog lands-
hövding Karin Starrin, ordförande, samt ledamöterna Lena Borgljung, Alf Eriksson,
Ingemo Johansson, Lasse Järvsén och Leif Wästerlund.

I den slutliga handläggningen deltog även länsantikvarie Mats Folkesson, planhand-
läggare Barbro Toftgård, länsjurist Ulf Ståhl och jägmästare Staffan Bengtsson, den
sistnämnde föredragande.

Karin Starrin

Staffan Bengtsson

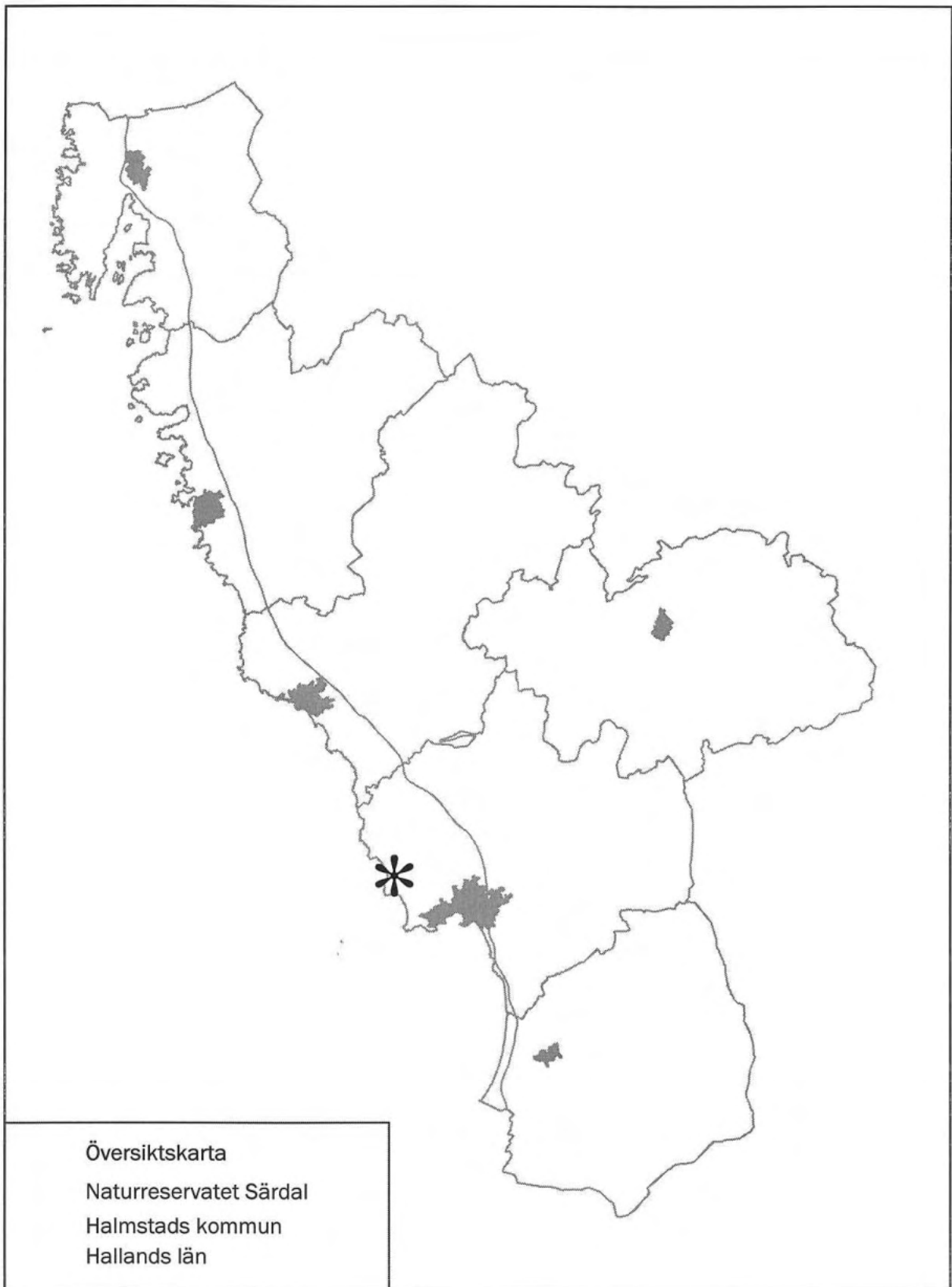
Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 3.

Bilagor

1. Översiktskarta, reservatets läge i Hallands län
2. Kungörelsedelgivning och Besvärshänvisning

Sändlista

Naturvårdsverket, Blekholmsterrassen 36, 106 48 Stockholm
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm
Lantmäterimyndigheten Hallands län
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland, Box 234, 291 25 Kristianstad
Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland, Hallands södra distrikt, Ryttarevägen 8,
302 60 Halmstad
Vägverket, Box 512, 301 80 Halmstad
Kommunstyrelsen i Halmstads kommun
Polismyndigheten, Halmstads kommun
Hallands Naturskyddsförening
Lennart Eliasson, Särdal Gubbilt, Pl 1762, 310 40 Harplinge
Rättsenheten
Lantbruksenheten
Miljövårdsenheten
Kulturmiljöenheten
Plan- och bostadsenheten
Lennart Fredriksson
Dossier

Beslut om Kungörelsedelgivning

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 16 § delgivningslagen (1970:428), att delgivning av detta beslut skall ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar härfter införas i Hallandsposten.

Beslutet hålls tillgängligt på Länsstyrelsen, Slottsgatan 2, Halmstad.

Upplysningar om hur man överklagar

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad. Ange därvid beslutets diarienummer och vilken ändring i beslutet Ni vill ha.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande **senast den 8 december 2003**, annars kan överklagandet inte prövas.

Länsstyrelsen sänder överklagandet vidare till regeringen för prövning, om Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni har begärt det. Om något är oklart kan Ni vända Er till Länsstyrelsen.